

*Иван Мандић**

ФУНКЦИЈА ДРЖАВЕ У РАЗВОЈНОЈ ПОЛИТИЦИ

1. Значајније активности Европске економске заједнице у области развојне политике

За многе неупућене у проблематику политике развоја предузећа и друштва изненађујуће је да у тржишним увјетима функција државе је веома значајна по јачини мјера и броју мјера економске политике. Да бисмо добили цјеловитију слику о тим мјерама набројат ћемо само значајније активности Европске економске заједнице из тога подручја у посљедњих десетак година, како слиједи:

1. Царинска политика, посебно мјере за снижење царина и уједначавања царинских стопа, те слободан проток роба;
2. Одређивање увозних квота за неке производе;
3. Давање концесија за трговину пољопривредним производима, те субвенције и зајмови пољопривредницима а у циљу заштите зарада у вези са извозом пољопривредних производа, али и ради заштите производње у рударству и црној металургији;
4. Антидампиншке мјере ради заштите зарада домаћих произвођача;
5. Укидање препрека трговини између земаља, а ради повећања обима размјене;
6. Подстицање конкуренције у циљу смањења инфлаторних притисака;
7. Изграђивање јединственог тржишта ради подстицања и повећања обима производње и размјене;

* Проф. др Иван Мандић,
Економски факултет, Осиек.

8. Подстицање раста ефикасности и продуктивности јачањем конкуренције и ширењем тржишта;
9. Суфинансирање програма заједничких истраживања и развоја високе технологије у циљу ширења знанствених и производних капацитета у многим подручјима;
10. Суфинансирање програма агроиндустријских истраживања у вези с храном;
11. Мјере еколошке заштите;
12. Суфинансирање програма образовања и школовања стручњака;
13. Државна помоћ привреди у облику субвенција, бесповратних помоћи, пореских олакшица, зајмова, откупа акција од стране државе, давања гаранција на преузете комерцијалне зајмове и сл.;
14. Извођење јавних радова;
15. Стално усклађивање стопа пореза на промет производа, пореза на доходак, пореза на профит и пореза на промет некретнина;
16. Подстицање повезивања подuzeћа у заједници и ван ње;
17. Подстицање заједничких улагања;
18. Стварање монетарне уније и усаглашавање монетарне и валутне политике;
19. Програм признавања школских и факултетских диплома;
20. Уклањање запрека слободном протоку људи и запошљавању, и
21. Стварање социјалних фондова и доношење мјера из социјалне заштите.

2. Функција наше државе у тржишној привреди

Функција наше државе у развојној политици и привреди уопће увјетована је нашим ступњем развоја производних снага и друштвених односа и односа између подuzeћа у земљи, с једне стране и односа наше привреде и земље с другим земљама и подuzeћима у тим земљама, с друге стране. Зато наша земља у овој години настоји својим мјерама ријешити:

1. Питање друштвеног капитала и трансформирања једног облика власништва у други у циљу осигурања економске ефикасности средстава у складу с њиховом намјеном и функцијом;
2. Монетарним мјерама диктирати курс динара, раст новчане масе, стопу инфлације, есконтну стопу Народне банке и сл.;
3. Економске односе с иностранством подржати девизним резервама, стабилношћу валутног и девизног курса динара, уравнотежити размјену на клириншком тржишту, укључити се у ин-

теграцијске европске токове смањивањем увозних дажбина и враћањем увозних царина;

4. Формирати тржиште новца и папира од вриједности, а ради боље алокације и циркулације новца, првенствено га усмјеравајући привреди путем стимулирања домаће штедње;

5. Одтерећењем недовољно развијених република и покрајина, посебно обавеза на иноземне кредите;

6. Финанцирање и пословање банака усмјерити на економију новца путем одговарајућег прикупљања слободних средстава и улагањем у рентабилна предузећа и потхвате, а прије тога санирати банке;

7. Јачати финансијске способности привреде претварањем краткорочних кредита у дугорочне и повећањем трајних обртних средстава;

8. Контролирати тржиште роба и услуга и цијена у пољопривреди, црној и обојеној металургији, птт услугама, жељезници, електропривреди, нафтној индустрији и др.;

9. Извршити трансформације у организацији и пословању у великим технолошким системима (жељезници, птт, електропривреди);

10. Стимулирати оснивање малих и средњих предузећа путем кредита и фискалних олакшица;

11. Подстаћи унапређење послова великих рентабилних предузећа, туризма и трговине;

12. Модернизирати цесте и жељезницу;

13. Репрограмирали иноземне дугове и осигурати нове кредите Светске банке и других међународних финансијских институција, а у циљу осигурања средстава за развој;

14. Повећати акумулативну способност привреде оживљавањем производње и развоја и смањењем друштвене потрошње;

15. Везати политику особних доходака директно на резултате пословања, односно препустити одређивање висине плаћа предузећима, а колективним уговорима лимитирати најниже плаће;

16. Поставити запошљавање и тржиште рада на нову основу и с тим у вези трансформирати заводе за запошљавање, омогућити оснивање агенција за запошљавање, те директно запошљавање, а у циљу заштите радника формирати арбитражне комисије;

17. Подстицати све облике образовања и школовања стручних и руководних кадрова у циљу стјецања знања;

18. Подстицати заједничка улагања у привреди;

19. Омогућити откуп од стране приватних особа нерентабилних предузећа у друштвеном власништву;

20. Помоћи оздрављење неких предузећа путем ослобађања плаћања обавеза из дохотка.

У овој години функција државе је усмјерена првенствено на ријешавање проблема друштвеног власништва, стварања тржишта капитала и његовог уласка у привредне потхвате, подстицање приватних улагања, санирање привреде, развоја привреде, те конципирање монетарног, банкарског и пореског система. Тек када то буде ријешено на задовољавајући начин моћи ће и наша држава у редовном поступку доносити одлуке које су неопходне за функционирање привреде и ванпривреде у тржишним увјетима и то у подручјима:

- монетарне и валутне политике,
- царинске политике,
- порезне политике,
- запослености, запошљавања и социјалне заштите,
- функционирања државних подuzeћа и јавних служби,
- подстицања заједничких истраживања у развоју и коришћењу високе технологије,
- подстицања развоја привреде и ванпривредних дјелатности и
- планирања развоја.

Мјере економске политике су познате и прилагођене су стању производних снага одређене земље и њеном положају у друштвеној подјели рада у свијету. До сада су оне биле прилагођене и стању друштвених односа у увјетима друштвеног власништва као доминантног облика власништва и стога су имале изразито бирократско-статистички карактер. Тек када друштвено власништво буде имало исти статус као и приватно, задружно и мјешовито власништво и буде омогућена његова трансформација у све облике власништва, моћи ће се доносити само тзв. привредне одлуке од стране државе, јер ће друштвени односи у привреди бити везани уз тзв. капитал-однос, дакле власнички однос и односе расподјеле који се темеље на уложеном раду и односима власништва.

Положај људи на раду овисит ће једним дијелом о уложеном раду, другим дијелом о судбини роба које су произвели, а трећим дијелом о власништву и судбини капитала који посједују и улажу у потхвате. Зато ће бити посебно значајно подручје дјеловања државе у политици стварања и расподјеле народног дохотка, али искључиво економским мјерама тј. уз дјеловање тржишта капитала, слободног формирања цијена роба на бази понуде и потражње и уз дјеловање закона вриједности на радној снази.

У ситуацији велике понуде радне снаге, а недовољне потражње, држава ће морати доносити низ прописа из социјалне заштите незапослених (помоћ незапосленима), омогућавања и финансирања дошколовања и преквалификација, стимулирања

веће запослености путем порезне политике, поједностављивања поступка отварања приватних подuzeћа и радњи и опорезивања, стимулирање отварања подuzeћа у безцаринским зонама и др. Регулирање плаћа радника најпогодније је ријешити колективним уговорима закљученим између синдиката и послодавца, односно подuzeћа.

Радници и становништво као цјелина тражит ће низ акција државе да би ублажили посљедице незапослености, да ублаже неизвјесност коју изазива слободно дјеловање закона тржишта и технолошки прогрес. У вези с тим бит ће потребно и оснивање одговарајућих државних институција па и организација које ће бити финансиране не само од државе, већ и од стране привреде. Требаће редефинирати појам рада и рад схватити као сваку активност која доприноси размјени роба и услуга, уз остваривање зараде, а не да се рад сматра као запослење које је везано на уговорни однос између радника и послодавца или да је то рад који друштво мора формално верифицирати.

Ivan Mandić

FUNCTION OF THE STATE IN DEVELOPMENT POLICY

Summary

This year, the function of our state is headed for solving the problem of the social ownership, creating capital-market and its entering into economic undertaking, urging private investments and making drafts for monetary, banking and tax systems. Along with this macro-functions, the long-term functions of the state in development policy will be to:

1. to act in customs policy; equalizing the tariff rates, exemptioning some products and importers from duty, etc.
2. to import different products, in order to fill in the state reserves, but also for market interventions (better supply), to control the high prices of some goods as well as to encourage competition.
3. to help in financing and urging common research programmes and high-tech development in order to broaden the scientific knowledge and build capacities in different fields.
4. to help in financing the agro-industrial research programmes connected with food production.
5. to give help by reduction of taxes, irretrievable help to the companies that are of special interest for the society, redeeming the shares in some companies, etc.
6. to organize public marks in order to improve the employment rate and development in different areas.
7. to act in tax policy: along with building up the tax system, the constant adjustment of sales tax rates, income rates, excess profit duty rate, capital tax rates and property tax rates.

8. to urge joint ventures also in infrastrukture.
9. to build and function of monetary, currency and exchange policies, and pay off national debts.
10. to help financing educational programmes for expert.
11. to remove obstacles for free mobility of people and employment in the whole country.
12. to implement measures in social policy connected with the changes in economic structure and problems brought by the technical progress.
13. to plan economic and social activities.

Obviously, the function of the state in market economy is still very important and necessary for the functioning of economic subjects and their development.